

Andrzej F. Dziuba

"Liberation Theology and Christian Liberation", Fausto Gomez, Manila 1987 : [recenzja]

Collectanea Theologica 60/4, 185-186

1990

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

się człowieka". Autor formułuje tu tezę, która — jego zdaniem — streszcza wszystkie poprzednie refleksje: „Łaska jest wolnym, niewinnym samoudzieleniem się trójjedynego Boga w Jezusie Chrystusie przez Ducha Świętego, umożliwiającym, realizującym i dopełniającym samostawnie się człowieka jako osoby i wspólnoty, pomimo oddalenia się i winy, poprzez transcendencję historyczną” (s. 352), wyrażając przy tym opinię, że w dotychczasowych podręcznikach uwypuklano zanadto tylko jeden, antropologiczny wymiar łaski z istotną szkodą dla drugiego, bardziej podstawowego, bo boskiego. Nie jest to z pewnością opinia w pełni słuszna, albowiem w dawniejszych ujęciach rzuca się w oczy coś innego, a mianowicie „reistyczne”, by tak powiedzieć, ujmowanie łaski sprowadzanej przeważnie do „rzeczywistości” tkwiącej w człowieku lub oddziaływającej na niego, z pominięciem jej wymiaru w pełni osobowego i relacyjnego. Na szczęście, brak ten bywa już od lat systematycznie przezwyłączany i eliminowany z „nauki o łasce”, a element „boży”, który stara się tak mocno uwzględnić w swym studium A. G a n o c z y, dochodzi wyraźnie do głosu we wszystkich pracach uwypuklających Miłosierdzie Boże, względnie Boga, który jest „bogaty w miłosierdzie”. Bardzo zawężony wybór literatury, z której korzystał G a n o c z y, nie pozwolił mu, niestety, dostrzec całego bogactwa nowszych ujęć poruszanej przez niego problematyki.

Lucjan Balter SAC, Warszawa

Fausto G O M E Z, *Liberation Theology and Christian Liberation*, Manila 1987 ss. 83.

Prezentowane opracowanie ukazało się jako piąty tomik serii „Social Research Center” Uniwersytetu św. Tomasza w Manili. Autor, dominikanin, jest dyrektorem wspomnianego Centrum i cenionym specjalistą w zakresie katolickiej nauki społecznej i jej relacji z teologią. Zasadnicza część książki ukazała się wcześniej w postaci artykułów.

Po krótkim wprowadzeniu następuje pierwszy rozdział zatytułowany: *Teologia wyzwolenia na próbie*. Jest to przybliżenie treści *Instrukcji o niektórych aspektach «teologii wyzwolenia»* z 6 sierpnia 1984 r. wydanej przez Kongregację Nauki Wiary. Najpierw została omówiona teologia wyzwolenia oraz jej główni reprezentanci. Zalicza do nich G. Gutierrez, L. Boffa, S. Galilea i J. Sobrino. Oczywiście jest ich znacznie więcej, ale zdaniem autora ci są najbardziej wpływowi. Z kolei wskazuje się na zasadnicze odchylenia niektórych teologów wyzwolenia, podkreśla się jednak i pozytywny wkład tego nurtu. W końcowych uwagach Gomez wskazuje, oczywiście tylko wybiórczo, na różnorodne reakcje w stosunku do wspomnianego dokumentu.

Chrześcijański pokój i wyzwolenie to tytuł drugiego rozdziału. Koncentruje się on na *Instrukcji o chrześcijańskiej wolności i wyzwoleniu* z 22 marca 1986 r. wydanej przez tę samą Kongregację. Dopatruje się ścisłych więzi i relacji między misją Kościoła a pokojem i wyzwoleniem. Słowa te mogą mieć różne znaczenie, przynajmniej tak wskazuje *Instrukcja* poruszając problem teologii wyzwolenia. Można, zdaniem autora, zaobserwować pewną specyfikę sytuacji pokoju i jednocześnie jawiącej się błędnej drogi wyzwolenia. Z innej strony jawi się także zestawienie właściwej drogi do pokoju z praktyką chrześcijańskiego wyzwolenia. Trzeba jasno zestawić teologię wyzwolenia z chrześcijańskim wyzwoleniem. Tu, zdaniem autora, nie może być niedomówień czy uproszczeń, wynikających czasem z krótkowzrocznej praktyki ewangelizacyjnej.

Trzeci rozdział opatrzony został tytułem: *Teologia, teologia wyzwolenia i św. Tomasz*. Zestawienie Doktora Angielskiego z tymi dwoma rzeczywistościami pozwala bardziej odczuć ogromny autorytet Akwinaty. Pozwala pełniej widzieć jego wartość w podejściu także do współczesnych, czasem nowych problemów teologicznego wertykalizmu i horyzontalizmu. Filipiński teolog

w końcowych uwagach wskazuje, iż teologia jest dla niego integracją prawdy i życia.

Oczywistym jest, iż opracowanie to nie jest wybitnym dziełem. Cenne jest jednak zauważenie i sięgnięcie do przemyśleń wyrosłych w środowisku filipińskim, które jest specyficzne zważywszy na dokonujące się tam przemiany polityczne i społeczne. Trzeba stwierdzić, iż autor podchodzi bez kompleksów do problematyki wyzwolenia. Nie widać ducha typowego dla środowiska latynoamerykańskiego, które jest zamknięte, statyczne i sztywne w teologicznej refleksji wciśniętej w ramy myślenia marksistowskiego.

Warto zauważyć niezwykłą swobodę sięgania do myśli św. Tomasza z Akwinu. Tu także istnieje dynamiczne korzystanie z jego osiągnięć przy jednoczesnym otwarciu na nową myśl. Spotkanie to, przynajmniej jak widać u Gomeza, wychodzi z korzyścią dla obu nurtów. Tomasz może być uznany, oczywiście w specyficznym sensie, za teologa wyzwolenia, ale wyzwolenia chrześcijańskiego ku pełni pokoju i wolności.

ks. Andrzej F. Dziuba, Warszawa

Bottista MONDIN, *Teologowie wyzwolenia*, przekł. Rejmund Borkowski, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1988, s. 181.

Ważnym nurtem występującym w teologii chrześcijańskiej w ostatnich dziesięcioleciach jest, wyrosła na gruncie latynoamerykańskim, tzw. teologia wyzwolenia. Jest to nurt teologiczny tym bardziej ważny, że budzi zainteresowania nie tylko w Kościele, ale i poza nim, w środowiskach zupełnie niereligijnych. Punktem wyjścia i programem tego nurtu teologii jest pojęcie „wyzwolenia”. Przez to pojęcie rozumie się wyzwolenie od wszelkich form zła społecznego, które przez swe struktury jest źródłem każdego zła i każdego grzechu. Jakkolwiek pojęcie wyzwolenia nie jest czymś nowym w teologii, to jednak teologia wyzwolenia włączyła w to pojęcie nową treść, nie zawsze zgodną z tradycją wiary katolickiej.

Całą złożoność i genezę rozwoju teologii wyzwolenia oraz jej przedstawicieli prezentuje Battista Mondin w książce *Teologowie wyzwolenia*. Książka przedstawia poglądy najbardziej znaczących przedstawicieli teologii wyzwolenia.

Po ogólnym zarysowaniu genezy teologii wyzwolenia, zwłaszcza jej tła politycznego i społecznego, B. Mondin przedstawia prekursorów teologii wyzwolenia: Richarda Schaula, Josepha Comblina i Rubema Alvesa. W rozdziale drugim książki referuje poglądy właściwych założycieli teologii wyzwolenia: Gustavo Gutiéreza i Hugo Assmanna, przechodząc następnie, w kolejnym rozdziale, do zaprezentowania głównych jej przedstawicieli, jakimi są Eduardo Pironio, Leonardo Boff, Juan L. Segundo, José Miguez Bonino i Helder Camara. Kończąc przegląd teologów, którzy szczególnie przyczynili się do powstania i rozwoju teologii wyzwolenia, B. Mondin wskazuje na osiągnięcia teologii wyzwolenia i zadania, jakie przed nią stoją.

Książka B. Mondina z pewnością jest dobrym wprowadzeniem, którego brakowało teologii polskiej. Dużą wartością opracowania jest wolne od nadmiaru ocen i własnych poglądów zreferowanie myśli dziesięciu przedstawicieli teologii wyzwolenia. Zarazem autor opracowania dystansuje się od skrajności tej teologii zwracając pokrótce uwagę na teologię wyzwolenia w ujęciu św. Pawła, która jest skoncentrowana na Jezusie Chrystusie i Jego nauczaniu: „Na wewnętrzne choroby, choroby ducha, służyc mogą tylko lekarstwa duchowe i wewnętrzne. A takie zapewnił nam Jezus Chrystus swym życiem i nauczaniem. Kto wierzy w Niego, młuje Go bezgranicznie i naśladuje Go, ten zyska zbawienie i wyzwolenie” (s. 181).

Książka B. Mondina *Teologowie wyzwolenia* zawiera niezaprzeczalne